

מקרא פשוט

תורה • נביאים • כתובים

מהדורה מפוסקת ומעוצבת

התקין: אבי שויקה

תורה

Dr. Avi Shveka
Mikra Pashut – Tora

ד"ר אבי שויקה
מקרא פשוט – תורה

עורך אחראי: אבישי מגנצא
עורכת משנה: קרן מליץ
עיצוב פנים ועימוד: רינה בן גל
עטיפה: אליהו משגב ושמואל לעסרי

© כל הזכויות שמורות להוצאת קורן, 2024

ספרי מגיד, הוצאת קורן
ת"ד 4044 ירושלים 9104001
טל': 02-6330530 פקס: 02-6330534

www.korenpub.co.il

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לאחסן במאגר מידע, לשרד או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני, או אחר כל חלק שהוא מן החומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה, אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמוציא לאור.

מקרא פשוט, חומש, מסת"ב 978-965-526-376-3
מקרא פשוט, סט שלם, מסת"ב 978-965-526-380-0

Printed in the PRC

ועדת ההיגוי
יו"ר – ד"ר אבי שויקה

ראש ישיבת "ברכת משה", מעלה אדומים	חברי הועדה:
ראש ישיבת "אורות שאול", תל אביב	הרב חיים סבתו
האוניברסיטה העברית בירושלים	הרב יובל שרלו
ראש החוג למקרא, האוניברסיטה העברית בירושלים	פרופ' חגי משגב
חוקר, עורך ומתרגם	פרופ' נועם מזרחי
מנכ"ל מכון "מעליות" למחקר והוצאת ספרים	ד"ר הלל גרשוני
נציג הוצאת קורן	אייל פישלר
	אבישי מגנצא

מזכיר הועדה: יוני שויקה

מלאכת המחקר למפעל זה נעשתה בשיתוף "מכון מעליות"
למחקר והוצאת ספרים, שליד ישיבת "ברכת משה" מעלה
אדומים, ותודתנו נתונה להם.

מהדורה זו יוצאת לאור בתמיכתה של החברה לחקר המקרא
מיסודו של דוד בן גוריון

מהדורה זו מוקדשת לזכרו הטוב של

החכם השלם

איש תורה ומדע

אציל הנפש ויקר הרוח

פרופ' **יעקב מנחם שויקה** ע"ה

זכה וזיכה את הרבים במפעליו הגדולים

ועשה לתורה שלא תשתכח מישראל

קהיר תרצ"ו - ירושלים תש"ף

תוכן העניינים

יא	כתר שם טוב.....
	ושום שכל – הרב חיים סבתו,
יד	ראש ישיבת "ברכת משה", מעלה אדומים.....
	בפתח הספר – פרופ' נועם מזרחי –
טז	ראש החוג למקרא, האוניברסיטה העברית בירושלים.....
כ	מבוא – ד"ר אבי שויקה, עורך המהדורה.....
כט	מלאכת המהדורה – ד"ר אבי שויקה, עורך המהדורה.....
מט	מבוא לתורה.....

מבוא

בהתרגשות, בחרדת קודש, ומתוך תחושת אחריות עמוקה, אנו מגישים לקורא מהדורה חדשה זו של ספר הספרים, הכוללת, כמעט לראשונה, פיסוק מודרני מלא – מהדורה שעוצבה בתשומת לב רבה במטרה לעשות את הקריאה בתנ"ך קלה, נוחה ונעימה ככל שניתן, ולאפשר לקורא להבין את הכתוב בכוחות עצמו, ולעמוד על משמעותו גם ללא פירושים.

מהדורת תנ"ך זו שבידיכם נאמנה לחלוטין לנוסח המסורה, בלי להוסיף ובלי לגרוע. אכן, די לפתוח את הספר במקום אקראי כדי להיווכח עד כמה שונה מראה הדף מן המקובל. ובאופן טבעי, ככל דבר חדש שטרם הורגלנו בו, יכולה מהדורה זו לעורר תמיהה על הנחיצות שבה, ואולי אף על הלגיטימיות שלה: הרי כבר התרגלנו למראה מסוים של התנ"ך המודפס, לתבנית חזותית מקובלת המתאימה לו לכאורה כספר עתיק ומקודש. הצגתו של התנ"ך בלבוש חדש, כמו היה ספר מודרני, עלולה להיראות במחשבה ראשונה כהעזה מופלגת, ואף, חלילה, כמעין חילול הקודש. מתבקש אפוא לפרוש כאן, ולו בקצרה, את הרקע והשיקולים שהביאו אותנו להיחלץ למפעל זה, את המטרות שהצבנו לנגד עינינו, את העקרונות שקבענו כדי להשיגן, ואת הדרכים שבהן יושמו עקרונות אלה עד להפקת הכרך שאתם אווזים בידיכם.

זכה עם ישראל מכל אומות העולם, ששפת התנ"ך היא שפתו. כמעט לכל לשון בעולם תורגם התנ"ך, אולם רק עם ישראל יכול לקרוא אותו בשפת המקור, בלי להשקיע שנים בהכשרה מיוחדת לכך. ובדורותינו נכפלה זכות זו, שכן זכינו לנס של תחיית העברית. אמת, העברית המדוברת בפינו כיום אינה זהה ללשון המקרא. בין שני רבדים אלה של העברית, הרחוקים כל כך בזמן, קיימים הבדלים משמעותיים בכל תחום לשוני (ובמיוחד בתחביר ובסמנטיקה), שמקשים על הבנת הכתוב. על כן גם דוברי עברית בימינו נעזרים בדרך כלל בפירושים שונים בבואם לקרוא תנ"ך. ואכן, בהמשך לפירושים הקלאסיים של רבותינו הראשונים, יוצאים בימינו לא מעט פירושים עבריים חדשים לתנ"ך,

חלקם מצוינים. אך לצד הברכה הרבה שבפירושים, כל פירוש מהווה בסופו של דבר חציצה בינינו ובין הטקסט. מחוויית קריאה בלתי אמצעית, מיצירת ספרות עילאית המרתקת והסוחפת את הקורא כמות שהיא, הופכים סיפורי התנ"ך, חזונות נביאיו ושירת משורריו – מושא ללימוד וטקסט לפענוח. אולם המקרא, כפי ששמו מעיד, נועד לקריאה, לא ללימוד. כמובן ניתן ורצוי גם ללמוד אותו, אך זאת לאחר קריאתו הבלתי-אמצעית, ולא במקומה. ואכן כך, באופן בלתי אמצעי, קוראים בתנ"ך אנשים רבים שאינם דוברי עברית, ושהתנ"ך תורגם ללשונם תרגום שוטף וקל לקריאה. המצב שנוצר הוא אפוא אבסורד: בעוד דוברי כל לשון בעולם יכולים לקרוא את התנ"ך בשפתם קריאה פשוטה וטבעית – דוברי עברית אינם קוראים את התנ"ך, אלא לומדים אותו. זכותו המיוחדת של עם ישראל הופכת עקב כך לעושר השמור לבעליו לרעתו. כדי לענות במידת מה על הצורך שנוצר, באו לעולם לאחרונה מהדורות ש"מתרגמות" את התנ"ך לעברית מודרנית, או לעברית קלה. באחדות מהן נעשה דבר זה מתוך אידאולוגיה, בטענה מוצהרת שהעברית המקראית ולשונונו היום הן שתי שפות שונות, ועל כן דין העברית המודרנית כדין כל שפה זרה שאליה התנ"ך מתורגם. באחרות – רובן מהדורות של התורה בלבד, שמיועדות בעיקר לילדים – נעשה הדבר בלא הצהרות וכמעט בלי משים, במטרה פרקטית להקל על הילדים את לימוד פרשת השבוע. כך או כך זהו מצב מצער. גם אם מצליחים הקוראים במהדורות כאלו לעמוד על עיקר תוכן הכתוב, ברור שאין זה אלא צל חיוור ודהוי של המאור הגדול שבתנ"ך, שאינו מתנוצץ ומאיר בשלל תפארת צבעיו אלא כשהוא נקרא בנוסחו המקורי, כנתינתו. אמונתנו, שמכוחה ניגשנו אל המפעל שלפניכם, היא שהמאור בתנ"ך כמות שהוא, ככתבו וכלשונו, יכול להאיר לכל אדם דובר עברית, בלא הבדל רקע וגיל. גם ילדים יכולים לקרוא את התנ"ך במקורו ולהבין את שהם קוראים. אנו מודעים לכך שקביעה זו יכולה להישמע כמשאלת לב שאינה עומדת במבחן המציאות, אולם לדעתנו עד היום מבחן זה לא היה לגמרי הוגן, משום שעד היום הוצע התנ"ך לציבור, מתוך גישה מסורתית מובנת וטבעית, במתכונת שאינה מקלה על קריאתו. מהדורות התנ"ך הנפוצות מציגות את הטקסט, כידוע, ללא פיסוק. כמו כן נראה העמוד בדרך כלל כבלוק טקסטואלי אחיד, כמעט ללא חלוקה לפסקאות. לעומת זאת מעוטר הכתוב בסימני הטעמים, שמופיעים כמעט על כל מילה ושאינם מוכרים לרוב הקוראים בימינו, על כל פנים לא מהקשר אחר. גם כמה מאפיינים נוספים מייחדים את צורת העמוד במהדורות התנ"ך הקיימות ומבדילים אותו מספרים רגילים, כפי שנפרט להלן.

צורת הצגה זו מקשה במידה ניכרת על הקורא המודרני, וגורמת לתחושת זרות שאינה מזמינה לגשת אל הכתוב.

ראש לכל, העובדה שהתנ"ך מוגש דרך כלל לקורא ללא פיסוק מודרני, מהווה מכשול לקריאה ולהבנה שקשה להפריז בהשפעתו. בימינו אין אדם נתקל בטקסט כל שהוא – יהיה זה בספר, בעיתון, או על מסך המחשב – שאינו מצויד במכלול סימני הפיסוק המודרניים. על פי רוב אין אנו מודעים עד כמה סימנים אלה נחוצים לקריאה, משום שאין לנו כמעט הזדמנויות להתנסות בקריאה בלעדית. אולם גם הספרים האהובים ביותר, כמו הספרים שילדים קוראים בשקיקה מרצונם החופשי, ייפכו קשים מאוד לקריאה אם יודפסו ללא פיסוק (כפי שייזכר מי שידפיס עמוד מתוכם בצורה זו לשם ניסיון), ולא סביר שילדים, או אנשים בכל גיל, ירצו לקרוא בהם אם יודפסו באופן זה. תנאי ראשון למבחן הוגן ליכולתם של דוברי עברית לקרוא בתנ"ך קריאה שוטפת, אפוא, הוא להציע לפנייהם מהדורה של התנ"ך המפוסקת פיסוק מודרני.

למען האמת, עד שאנו באים להתנצל על ההעזה בהוצאת התנ"ך עם פיסוק מודרני, ראוי לתמוה על שנעשו כל כך מעט ניסיונות כאלו. למעשה, עד היום יצאה רק מהדורה אחת שעונה להגדרה זו, היא מהדורתו של ד"ר משה ענת, שראתה אור לפני למעלה מיובל שנים בהוצאת עם עובד. מהדורה זו ראויה לכל שבח על החלוציות שברעיון ועל איכות הפיסוק עצמו, אולם בשל השנים שחלפו אין בה עוד לספק את טעם הדור לטקסט קריא ונגיש. שבירת הכתוב לשורות קצרות שאין בהן יותר ממילים אחדות – גם בספרי הפרוזה – נראית מוזרה לקורא בימינו, ומפריעה לשטף הקריאה. גם מבחינות אחרות אין הפיסוק במהדורה זו הולם כל כך את ציפיותיו של הקורא היום (למשל, יש מעט מאוד שימוש במרכאות). מכל מקום, עם כל חשיבותה ההיסטורית של מהדורה זו, העובדה ששנים רבות כל כך לא יצאה מהדורה אחרת בפיסוק מודרני אומרת דרשני.

למעשה, פוסק התנ"ך עד היום לא פעם אחת אלא אלפי פעמים – אבל לא בעברית. התנ"ך תורגם כמעט לכל השפות; לאנגלית לבדה הוא תורגם יותר ממאה פעמים, ובממוצע בכל שנה רואה אור תרגום חדש. אין תרגום שאינו כולל פיסוק, וכל תרגום שונה מקודמיו, וממילא הוא דורש פיסוק שונה. הקורא דובר האנגלית יכול לבחור אפוא בין כמאה גרסאות שונות של תנ"ך מפוסק. לרשות קורא התנ"ך בשפתו המקורית עמדה עד היום, למרבה הפליאה, רק אפשרות אחת, שאף היא אינה מציגה טקסט רציף. את האנומליה הזאת מבקשת מהדורה זו לתקן.

כמובן, אין לצפות שעצם צורת ההצגה של הכתוב – ככל שהושקעו בה מאמצים ומחשבה – תאפשר לקורא, כשהיא לעצמה, להבין את התנ"ך בשלמות. כאמור, לשון המקרא שונה מן העברית של ימינו, ואפילו בהתעלם מפערי השפה יש בתנ"ך לא מעט פרקים קשים להבנה, מסיבות רבות ושונות. אולם מטרתנו אינה שהקורא יבין הכל, אלא שהוא יבין מספיק כדי למצוא עניין בכתוב ולא להתייאש מן הקריאה. אף קורא בתנ"ך איננו מבין כל מה שהוא קורא; גם כותב שורות אלה אינו מתיימר להבין בשלמות כל פסוק בתנ"ך. העוסקים בחינוך יודעים כי מוטב שרמת הלשון בספרי ילדים תהיה גבוהה במקצת מרמת הבנתו של הילד, כי דווקא הדברים שאינם מובנים עד תום הם אלה שמושכים את הלב, מציתים את הדמיון, ובסופו של דבר נחרתים בזיכרון. על כן סירבנו להצעות לכלול במהדורה ביאורים למילים קשות וכיוצא בזה. כמובן, הקורא מוזמן לעיין כאוות נפשו בכל הספרות הפרשנית שנכתבה על התנ"ך. אולם אמונתנו עזה שגם כמות שהוא, ללא כחל ושרק, יכול הכתוב – אם הקושי בהבנתו יהיה נמוך מרף מסוים – לעורר את עניינו של הקורא ולדבר אל לבו.

עקרון-העל שהנחה אותנו בהכנת מהדורה זו, הוא להציג את התנ"ך במתכונת הדומה ביותר לספר קריאה עברי רגיל שרואה אור בימינו. זאת במטרה לשבור את מחסום הזרות החוצץ בין הקורא ובין הטקסט העתיק והמקודש, להקל ולהנעים את הקריאה בו ככל שניתן, ולעודד את הקורא לראות בתנ"ך ספר קריאה, ולא דווקא ספר לימוד. הוספת פיסוק מודרני היא האמצעי הבולט ביותר להשגת מטרה זו, ואולי החשוב ביותר, אך בשום פנים לא היחיד. כדי לשוות למהדורה פנים עדכניות וידידותיות לקורא, ויתרנו על כמה מן המאפיינים הקבועים של מהדורות התנ"ך הרגילות, מצד אחד, והוספנו אלמנטים מהותיים שלא מצויים בהן, מצד שני, כפי שנפרט מיד.

תחילה נעיר על מה שלא שינינו. אף שכמעט כל הספרים שנדפסים כיום בעברית, ואינם ספרי ילדים או ספרי שירה, נדפסים ללא ניקוד – לא ויתרנו על הניקוד. בגלל ההבדלים הרבים במורפולוגיה, באוצר המילים ובתחומים אחרים בין עברית מקראית לעברית מודרנית, שעליהם נוסף הכתיב החסר של הטקסט המקראי, במקרים רבים דוברי עברית היום לא יוכלו לדעת כיצד להגות – וממילא, גם לא כיצד לפענח – את המילים, אם הטקסט יוצג ללא ניקוד. על כן החלטנו להיצמד לטקסט המקראי באותיותיו ובניקודו המסורתי. לעומת זאת ויתרנו על סימני הטעמים. במקורם, אמנם, מילאו סימנים

במהדורה זו חילקנו את התנ"ך לפרקים מחדש, ועל כן לא היה מקום להשאיר את החלוקה הישנה. למרות כל האמור, כדי לאפשר למי שרגיל למצוא הפניות בקלות להמשיך לעשות כך גם במהדורתנו, ציינו בראש כל עמוד, בשוליים הפנימיים, היכן מתחיל ומסתיים העמוד לפי חלוקת התנ"ך המקובלת.

עד כאן דברים שנמנענו מהם במהדורתנו, ומכאן נבוא לפרש אלו דברים עשינו כדי להפוך את הכתוב המקראי קל ונעים לקריאה, ולתת למהדורה שבידיכם מראה ידידותי ועדכני. כדי לא למתוח יתר על המידה את סבלנותו של הקורא, השארנו את פירוט הדברים ואת ההסברים המלאים למסמך הנספח למבוא זה, "מלאכת המהדורה", וכאן רק נעמוד בקיצור נמרץ על שלושת היסודות שעליהם הושתתה מהדורה זו: על פיסוק הטקסט, על חלוקתו, ועל עיצובו. ראשית, טקסט התנ"ך פוסק פיסוק מודרני מלא, העושה שימוש מירבי בכל אמצעי ההבעה העומדים לרשותנו כיום. בשונה ממהדורות מסוימות של פירושים למקרא (לא של תנ"ך לבדו) הקיימות כיום, שבהן הכתוב מפוסק למחצה או לשליש – בעיקר על ידי החלפת סימן הנקודתיים שבסופי פסוקים בנקודה, הוספת סימני פסיק בתוך המשפט, ופה ושם שימוש ספורדי בסימן שאלה או בסימן קריאה – במהדורה זו ניגשנו למלאכת הפיסוק באופן יסודי, מקיף ושיטתי, שמרחיב פי כמה את היכולת להבהיר את הכתוב ולהאיר את דקויותיו בהשוואה לפיסוק שמרני. על התועלת שבפיסוק לקריאה השוטפת כבר עמדנו לעיל. על כך נוסיף כאן שפיסוק מלא יכול לסייע גם בהנהרת כתובים קשים, ולגרום לקורא המעיין לראות בהם פנים חדשות, ולחשוב עליהם בדרכים שיאפשרו לו להגיע בעצמו להבנתם.

שנית, טקסט התנ"ך חולק מחדש בכל הרמות – החל מן המשפט הבודד (לא נצמדנו לחלוקה הקיימת לפסוקים), דרך חלוקה לפסקאות, חלוקה מחודשת לפרקים, ועד חלוקת הספר בכללו; ועוד נוספה על אלה דרגת חלוקה נוספת, כמפורט בנספח. החלוקה ההיררכית של הכתוב מוצגת בצורה ברורה ושקופה מבחינה עיצובית, ומקלה מאוד על הקורא לתפוס את העניין בכללותו, ואת היחס של הקטע שהוא קורא כעת הן להקשרו המידי והן להקשרו הרחב, כבר על ידי התבוננות בעמוד. זוהי הפעם הראשונה שנעשית חלוקה חדשה של התנ"ך (בכל הלשוניות שאליהן תורגם) מאז החלוקה המקובלת לפרקים, שנעשתה לפני כשמונה מאות שנה.

שלישית, בכל ספרי התנ"ך הטקסט מעוצב מבחינה ויזואלית – בהיבט של חלוקתו לשורות, מיקומן וכולי – באופן המתאים ביותר עם הסוגה

המסוימת של הספר, הפרק או הפסקה, ומבליט את מבנהו של הקטע הספציפי, את אופיו ואת הגיונו הפנימי. כל פרקי השירה (חלקים גדולים בתנ"ך הם שירה) מעוצבים כשירה, על פי שיקולים אסתטיים וענייניים כאחד, באופן המבליט את תכונותיו הפואטיות של הכתוב, כמו חלוקה לצלעות, תקבולת וכדומה. רשימות מעוצבות באופן המקל ביותר על הקורא לתפוס את המבנה שלהן, וכן הלאה. עיצובו המוקפד והמחושב של הטקסט במהדורתנו מסייע מאוד לקלוט, בדרך בלתי אמצעית, את תוכנו של הקטע המסוים, את מבנהו, ואת המאפיינים המיוחדים בו; בסוגות מסוימות יכול העיצוב להועיל להבנה אפילו יותר מן הפיסוק.

כמובן, כל אחד מהיבטים אלה – הפיסוק, החלוקה והעיצוב – אינו עומד בפני עצמו; הם משתלבים זה בזה ומסייעים זה את זה. יסוד משותף לשלושתם הוא שהם מתבססים על פרשנות מסוימת של הכתוב. בנספח "מלאכת המהדורה" הרחבנו ביסודות שעליהם נעשתה מלאכת הפרשנות שבמהדורה זו; כאן נציין רק כי כל אחד ממרכיבים אלה (הפיסוק, החלוקה והעיצוב) משקפים הכרעות פרשניות של המהדיר כמעט בכל פסוק בתנ"ך. הקו המנחה את עבודתנו היה ההבנה הפשוטה והסבירה ביותר של הכתוב, על פי פשוטו של מקרא. הקורא החפץ להפיק את מירב התועלת מן המהדורה, ולהבין טוב יותר את המטרות שביקשנו להשיג בכל אחד מההיבטים הנ"ל ואת הכללים שעל פיהם עבדנו, מוזמן לעיין בנספח "מלאכת המהדורה". אף שמטרת המהדורה להפוך את התנ"ך לנגיש ולקריא גם ללא הקדמות, ואנו מקווים שהיא אכן מדברת בעד עצמה – יש בהסברים המפורטים שם להועיל לקורא המעיין, השואף להבנה עמוקה יותר. הסברים פרקטיים וממוקדים יותר, לרבות דגשים לספרים הספציפיים, ניתן למצוא במבואות הקצרים שהקדמנו לכל אחד מהכרכים.

עוד לפני שניגשנו אל המלאכה, היה ברור לנו שמפעל חלוצי המבקש להגשים רעיון נועז כזה, להלביש את ספר הספרים הנצחי בלבוש חדש ועדכני, דורש שורה ארוכה של החלטות כבדות משקל הנוגעות כמעט לכל היבט במתכונתו ובעיצובו – החלטות שמוטב שלא יישא במשאן אדם אחד לבדו. על כן הוקמה, בתיאום עם השותפים למפעל, ועדת היגוי, שכללה רבנים ואנשי רוח, אנשי אקדמיה, ואנשי מקצוע מתחום המו"לות, ומהם מלומדים בעלי שם בתחומי המקרא, הספרות והלשון העברית: הרב חיים סבתו, הרב יובל שרלו, פרופ' חגי משגב, פרופ' נועם מזרחי, ד"ר הלל גרשוני, מר אייל פישלר ומר אבישי מגנצא.

תרומתה של ועדה זו לגיבוש המדיניות של המפעל ולעיצובה של המהדורה היתה מכרעת. הועדה התכנסה מדי כמה חודשים במהלך שנות העבודה על הפרויקט, כשחבריה, שעשו זאת בהתנדבות, פינו פעם אחר פעם מסדר יומם העמוס והגיעו לפעמים מרחוק כדי להשתתף בדיונים מעמיקים על השאלות והבעיות שהפכו לאט אך בעקביות לסדרה של החלטות, שרובן משוקעות בדברים הפרושים לפניכם במבוא זה ובמסמך "מלאכת המהדורה". תודתי העמוקה נתונה לכל אחד מהם. שניים מחברי הועדה – הרב חיים סבתו ופרופ' נועם מזרחי – אף תרמו הקדמות קצרות הממקמות מפעל זה בהקשרו ההיסטורי, זה מן הזווית התורנית וזה מן הזווית האקדמית. יעמדו כולם על הברכה.

עוד מקום איתי להודות לאנשים שעברו על כמה מן הספרים לפני פרסומם. חבר הועדה אייל פישלר קרא את ספרי יהושע ושופטים, והעיר עליהם לא מעט הערות חשובות. מר אמיתי שוה, איש לשון מובהק ובעל תואר שני בתנ"ך, בדק והגיה בקפדנות ובדייקנות יוצאות דופן את העבודה על ספרי שמואל ומלכים. חבר הועדה ד"ר הלל גרשוני קרא בתשומת לב רבה את ספר תרי עשר, והעיר עליו הערות רבות מאוד, ובדרך כלל מועילות מאוד. כולם עשו זאת בהתנדבות ותודתי הרבה נתונה להם. כמובן, האחריות לעריכתם הסופית של ספרים אלה, ובעיקר לשגגות ולאי־דיוקים שמן הסתם נפלו במהלך העבודה, היא עלי בלבד. שאר ספרי התנ"ך לא עברו קריאה נוספת, בשל מגבלות זמן ותקציב, ועל כן גם לו רציתי אין לי על מי לגלגל את האחריות לשגגות שיימצאו בהם. אנו מקווים שבעקבות מהדורה ראשונה זו, וההערות שבלי ספק נקבל בעקבותיה, יבואו מהדורות נוספות, שבהן נוכל לתקן את מה שיימצא טעון תיקון.

בכל מלאכת ההפקה של המהדורה, שכללה טיפול בכל ההיבטים העסקיים, הכספיים והמנהליים של הפרויקט, נשא ללא לאות אחי, יוני שויקה, שיזם את הפקתה לזכרו של אבינו, פרופ' יעקב שויקה, לאחר פטירתו בקיץ תש"ף (ראו הקדמה לזכרו מאת אחי רוני שויקה). במסירותו המוחלטת למפעל הוא חסך ממני כל עיסוק מנהלי ובירוקרטי, וכך הניח לי להישאר במקום שבו אני מרגיש בנוח, כלומר בין פסוקי התנ"ך. הוא אף נטל על שכמו את תפקיד מזכיר ועדת ההיגוי, ובכך ייעל מאוד את עבודתה, כשהוא דואג ללא הרף שהדיונים המעמיקים והמלומדים יתורגמו בסופו של דבר להחלטות מעשיות וקונקרטריות. מהדורה זו לא יכלה לבוא לעולם בלעדיו, ואני מודה לו מכל לבי על שסיפק לי את התנאים הדרושים להוצאתה לאור. הוא אף נטל

חלק פעיל ומשמעותי בשלבים האחרונים של המפעל, שכללו בעיקר הגהות חוזרות ונשנות ותיקוני עיצוב סופיים. בתו הצעירה, שרה הלל, סייעה על ידו במסירות במשימות אלה, ועשתה זאת בדייקנות ובתחושת אחריות שאינן אופייניות לגילה. אני מנצל הזדמנות זו להביע לה מעט מהערכתתי וחיבתתי. כאמור מהדורה זו מוקדשת לזכרו הטוב של אבי מורי, פרופ' יעקב שויקה הכ"מ, שממנו רובי תורתי. המשפחה כולה נשאה בעול המימון של הוצאתה לאור. אני מודה לכל אחד מאחיי ואחיותי שסייעו במלאכה, ומעל כולם לאמי מורתי, שרה שויקה, שעמסה את נטל המימון הכבד בעיקר על שכמה. אמי נטעה בי את האהבה לתנ"ך מגיל צעיר מאוד ועודדה אותי כל חיי ללמוד תנ"ך, ושלי ושלכם – שלה.

שורות אלה נכתבות בשעה שעת צרה היא ליעקב, ומדינת ישראל שרויה בעיצומה של מלחמה נגד אויב אכזרי ורצחני. בימים שבהם נדמה כאילו החושך מכסה ארץ, אין לנו אלא לעשות כמיטב יכולתנו להרבות אור, אורה של תורה. אנו מקווים בכל לב שמהדורה זו תסייע להאהיב את התנ"ך על כל שדרות העם ולהרבות את העיסוק בו, ויתקיימו בנו במהרה דברי הנביא: לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

אבי שויקה

ירושלים, טבת ה'תשפ"ד

בראשית

♦

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.
וְהָאָרֶץ הָיְתָה תְהוֹם וְבִהוּ, וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם, וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: "יְהִי אוֹר!"

וַיְהִי אוֹר.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב - וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. וַיִּקְרָא
אֱלֹהִים לְאוֹר "יוֹם", וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא "לַיְלָה".

וַיְהִי עֶרֶב, וַיְהִי בֹקֶר - יוֹם אֶחָד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: "יְהִי רִקִּיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וַיְהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם."

וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הַרְקִיעַ, וַיַּבְדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לְרִקִּיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר
מֵעַל לְרִקִּיעַ; וַיְהִי כֵן. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרִקִּיעַ "שָׁמַיִם".

וַיְהִי עֶרֶב, וַיְהִי בֹקֶר - יוֹם שֵׁנִי.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: "יִקְווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד, וְתִרְאָה הַיַּבְּשָׁה."

וַיְהִי כֵן. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבְּשָׁה "אָרֶץ", וְלַמְּקוֹה הַמַּיִם קָרָא "יַמִּים".

וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: "תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב, מְזֹרֵיעַ זֶרַע; עֵץ פְּרִי, עֵשֶׂה פְּרִי לְמִינֹו
אֲשֶׁר זֶרְעוֹ בּוֹ - עַל הָאָרֶץ."

וַיְהִי כֵן. וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מְזֹרֵיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ, וְעֵץ עֵשֶׂה פְּרִי אֲשֶׁר זֶרְעוֹ
בּוֹ לְמִינֵהוּ.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב.

וַיְהִי עֶרֶב, וַיְהִי בֹקֶר - יוֹם שְׁלִישִׁי.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: "יְהִי מְאוֹרֵת בְּרִקְיעַ שְׁמַיִם, לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלַּיְלָה. וְהָיוּ לְאוֹתוֹת, וּלְמוֹעֲדִים, וּלְיָמִים וּשְׁנָיִם; וְהָיוּ לְמְאוֹרֵת בְּרִקְיעַ שְׁמַיִם, לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ."

וַיְהִי כֵן. וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאוֹרֹת הַגְּדֹלִים - אֶת הַמְּאוֹר הַגָּדֹל לְמַמְשְׁלֵת הַיּוֹם, וְאֶת הַמְּאוֹר הַקָּטָן לְמַמְשְׁלֵת הַלַּיְלָה; וְאֵת הַכּוֹכָבִים. וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקְיעַ שְׁמַיִם - לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ, וּלְמַשֵּׁל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, וּלְהַבְדִּיל בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב.

וַיְהִי עֶרֶב, וַיְהִי בֹקֶר - יוֹם רְבִיעִי.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: "יִשְׂרָצוּ הַמַּיִם שְׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה. וְעוֹף יְעוֹפֵף עַל הָאָרֶץ, עַל פְּנֵי רִקְיעַ שְׁמַיִם."

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּיִּנִּים הַגְּדֹלִים, וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמֵשֶׁת אֲשֶׁר שְׂרָצוּ הַמַּיִם - לְמִינֵהֶם; וְאֵת כָּל עוֹף כְּנָף, לְמִינֵהוּ.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. וַיִּבְרָךְ אֹתָם אֱלֹהִים, לֵאמֹר: "פְּרוּ וּרְבוּ, וּמְלֵאוּ אֶת הַמַּיִם בַּיַּמִּים; וְהָעוֹף יִרֶב בָּאָרֶץ!"

וַיְהִי עֶרֶב, וַיְהִי בֹקֶר - יוֹם חַמִּישִׁי.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: "תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ: בְּהֵמָה, וְרֶמֶשׂ, וְחַיֵּתוֹ אֲרֶץ - לְמִינָהּ."

וַיְהִי כֵן. וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת חַיֵּת הָאָרֶץ לְמִינָהּ, וְאֵת הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ, וְאֵת כָּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינָהּ.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: "נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ, בְּדְמוּתֵנוּ - וַיִּרְדּוּ בְדִגְתַּת הַיָּם, וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם, וּבַבְּהֵמָה, וּבְכָל הָאָרֶץ, וּבְכָל הַרְמֵשׁ הַרְמֵשׁ עַל הָאָרֶץ."

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ; בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אוֹתוֹ. זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם. וַיִּבְרָךְ אֹתָם אֱלֹהִים. וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים: "פְּרוּ וּרְבוּ, וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ, וּכְבִּשְׁתֶּם! וַיִּרְדּוּ בְדִגְתַּת הַיָּם, וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם, וּבְכָל חַיָּה הַרְמֵשֶׁת עַל הָאָרֶץ."

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: "הִנֵּה נִתְּתִי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זֶרַע זֶרַע אֲשֶׁר עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ, וְאֶת כָּל הָעֵץ אֲשֶׁר בּוֹ פְּרִי עֵץ זֶרַע זֶרַע - לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ. וְלִכְל חַיַּת הָאָרֶץ, וְלִכְל עוֹף הַשָּׁמַיִם, וְלִכְל רוֹמֵשׁ עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה - אֶת כָּל יֵרֶק עֵשֶׂב לְאֹכְלָהּ." וַיְהִי כֵן.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה - וַהֲנֵה טוֹב מְאֹד.

וַיְהִי עֶרְב, וַיְהִי בֹקֶר - יוֹם הַשְּׁשִׁי.

וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם. וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ; כִּי בּוֹ שָׁבַת מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת.

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם.

בַּיּוֹם עָשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אָרֶץ וְשָׁמַיִם – וְכָל שֵׁיחַ הַשָּׂדֶה טָרֵם יִהְיֶה בְּאֶרֶץ, וְכָל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טָרֵם יִצְמַח; כִּי לֹא הִמְטִיר יְהוָה אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ, וְאָדָם אֵין לַעֲבֹד אֶת הָאָדָמָה. וְאָדָם יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ, וְהִשְׁקָה אֶת כָּל פְּנֵי הָאָדָמָה.

וַיִּצְרֶה יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָם מִן הָאָדָמָה, וַיַּפַּח בְּאַפָּיו נְשָׁמַת חַיִּים; וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה.

וַיִּטַע יְהוָה אֱלֹהִים גֶּן בְּעֵדֶן מִקְדָּם, וַיִּשֶׂם שָׁם אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר יָצָר. וַיִּצְמַח יְהוָה אֱלֹהִים מִן הָאָדָמָה כָּל עֵץ נֹחַמָד לְמִרְאֵה וְטוֹב לְמֵאֲכָל. וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֶּן, וְעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע.

וַנִּהְרֶה יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהִשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן. וּמִשָּׁם יִפְרֹד, וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רְאשִׁים:

שָׁם הָאֶחָד – "פִּישׁוֹן", הוּא הַסִּבְבַּב אֶת כָּל אֶרֶץ הַחִוְלָה, אֲשֶׁר שָׁם הַזְּהָב (וַיִּזְהַב הָאָרֶץ הַהוּא טוֹב; שָׁם הַבְּדִלַח וְאָבֹן הַשֵּׁהָם).

וְשָׁם הַנְּהָר הַשֵּׁנִי – "גִּיחוֹן", הוּא הַסּוּבָב אֶת כָּל אֶרֶץ כּוּשׁ.

וְשָׁם הַנְּהָר הַשְּׁלִישִׁי – "חִדְקֵל", הוּא הַהַלֵּף קְדָמַת אַשׁוּר.

וְהַנְּהָר הָרְבִיעִי – הוּא פְּרָת.

וַיִּקַּח יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם וַיַּנְחֵהוּ בְּגֵן עֵדֶן, לְעִבְדָּהּ וּלְשִׁמְרָהּ.

וַיִּצְוֵהוּ יְהוָה אֱלֹהִים עַל הָאָדָם לֵאמֹר: "מִכָּל עֵץ הַגֶּן אָכַל תֹּאכַל. וּמִעֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע – לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ; כִּי בַיּוֹם אֲכָלְךָ מִמֶּנּוּ – מוֹת תָּמוּת!"

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים: "לֹא טוֹב הֵיחֵד הָאָדָם לְבַדּוֹ; אֶעֱשֶׂה לוֹ עֹזֵר כְּנֶגְדּוֹ."

וַיִּצְרֶה יְהוָה אֱלֹהִים מִן הָאָדָמָה כָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה, וְאֵת כָּל עוֹף הַשָּׁמַיִם – וַיָּבֵא אֶל הָאָדָם, לְרִאוֹת מַה יִּקְרָא לוֹ; וְכָל אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ הָאָדָם, נֶפֶשׁ חַיָּה – הוּא שְׁמוֹ. וַיִּקְרָא הָאָדָם שְׁמוֹת לְכָל הַבְּהֵמָה, וְלַעוֹף הַשָּׁמַיִם, וְלִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה; וְלָאָדָם – לֹא מָצָא עֹזֵר כְּנֶגְדּוֹ.

וַיִּפֹּל יְהוָה אֱלֹהִים תַּרְדֵּמָה עַל הָאָדָם, וַיִּישָׁן; וַיִּקַּח אֶחָת מִצִּלְעֹתָיו, וַיִּסְגֹּר בָּשָׂר תַּחְתָּנָה. וַיִּבֶן יְהוָה אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה, וַיְבַאֶהָ אֶל הָאָדָם.

וַיֹּאמֶר הָאָדָם "זֹאת הַפְּעַם עֵצָם מַעֲצָמִי, וּבֶשֶׂר מִבְּשָׂרִי! לְזֹאת יִקְרָא 'אִשָּׁה', כִּי מֵאִישׁ לָקְחָהּ זֹאת."

עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ – וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ, וְהָיוּ לְבֶשֶׂר אֶחָד.

וַיְהִיו שְׁנֵיהֶם עֲרוּמִים – הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ – וְלֹא יִתְבָּשְׂשׁוּ.

וְהִנְחֹשׁ הָיָה עָרוֹם מְכַל חַיִּית הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים. וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה:
"אֵף כִּי אָמַר אֱלֹהִים: לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגֵּן –"

וּתֹאמַר הָאִשָּׁה אֶל הִנְחֹשׁ: "מִפְּרֵי עֵץ הַגֵּן נֹאכַל. וּמִפְּרֵי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגֵּן – אָמַר
אֱלֹהִים: לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְעוּ בוֹ, כִּן תִּמְתּוּן."

וַיֹּאמֶר הִנְחֹשׁ אֶל הָאִשָּׁה: "לֹא מוֹת תִּמְתּוּן. כִּי יִדַּע אֱלֹהִים כִּי בַיּוֹם אֲכָלְכֶם
מִמֶּנּוּ – וְנִפְקַחוּ עֵינֵיכֶם, וְהִייתֶם כְּאֱלֹהִים, יֹדְעֵי טוֹב וְרָע."

וּתְרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֹאכַל, וְכִי תֵאָוֶה הוּא לְעֵינֶיהָ, וְנִחְמַד הָעֵץ
לְהִשְׁכִּיל – וַתִּקַּח מִפְּרִיו וַתֹּאכַל. וַתִּתֵּן גַּם לְאִשְׁתָּהּ עִמָּהּ, וַיֹּאכַל.

וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם; וַיִּדְעוּ כִּי עֲרוּמִם הֵם. וַיִּתְפָּרוּ עֲלֵה תְאֵנָה, וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם
חֲגֹרֹת.

וַיִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים מִתְּהִלָּה בְּגֵן לְרוּחַ הַיּוֹם. וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ
מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים בְּתוֹךְ עֵץ הַגֵּן.

וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים אֶל הָאָדָם, וַיֹּאמֶר לוֹ: "אֵיכָּה?"

וַיֹּאמֶר: "אֶת קוֹלְךָ שָׁמַעְתִּי בְּגֵן – וָאִירָא, כִּי עֵרַם אָנֹכִי, וָאֲחָבֵא."

וַיֹּאמֶר: "מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עֵרַם אָתָּה? הֲמוֹן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְבַלְתִּי אֲכָל מִמֶּנּוּ
אֲכָלְתָּ?!"

וַיֹּאמֶר הָאָדָם: "הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי – הוּא נָתַנָּה לִּי מִן הָעֵץ וָאֲכַל."

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לְאִשָּׁה: "מָה זֹאת עָשִׂיתְ!?"

וּתֹאמַר הָאִשָּׁה: "הִנְחֹשׁ הִשְׁיָאֲנִי – וָאֲכַל."

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶל הִנְחֹשׁ: "כִּי עָשִׂיתְ זֹאת – אָרוּר אָתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל

חַיַּת הַשָּׂדֶה! עַל גִּחְזֹךְ תִּלְךָ, וְעַפְרֹת תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. וְאִיבָה אִשִּׁית בֵּינֶךָ וּבֵין הָאִשָּׁה, וּבֵין זְרַעֲךָ וּבֵין זְרַעֲהָ: הוּא יִשׁוּפְךָ רֹאשׁ - וְאַתָּה תִּשׁוּפֶנּוּ עֲקֹב.׃
 אֶל הָאִשָּׁה אָמַר: ״הֲרַבָּה אֲרַבָּה עֲצָבוֹנְךָ וְהֲרַבָּה: בְּעֲצָב תִּלְדִּי בָנִים. וְאֶל אִישׁךָ תִּשְׁקֶתְךָ - וְהוּא יִמְשָׁל בְּךָ.׃

וּלְאָדָם אָמַר: ״כִּי שָׂמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ, וַתֹּאכַל מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר 'לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ' - אַרְוֶרָה הָאָדָמָה בְּעֵבוּרְךָ! בְּעֲצָבוֹן תֹּאכְלֶנָּה כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לְךָ, וְאָכַלְתָּ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה. בְּזַעַת אֶפֶיךָ תֹּאכַל לֶחֶם - עַד שׁוֹבְךָ אֶל הָאָדָמָה, כִּי מִמֶּנָּה לְקַחְתָּ; כִּי עֵפֶר אֶתָּה - וְאֶל עֵפֶר תִּשׁוּב.׃
 וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ ״חַוָּה״, כִּי הוּא הִיְתָה אִם כָּל חַיִּי.
 וַיַּעַשׂ יְהוָה אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתַנּוּת עוֹר, וַיִּלְבָּשֵׁם.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים: הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ, לְדַעַת טוֹב וָרָע. וְעַתָּה, מִן יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים, וְאָכַל - וְחַי לְעַלְמִים!
 וַיִּשְׁלַחְהוּ יְהוָה אֱלֹהִים מִגֵּן עֵדֶן, לְעַבְדֹת אֶת הָאָדָמָה אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׁם. וַיִּגְרֹשׂ אֶת הָאָדָם; וַיִּשְׁכֹּן מִקְדָּם לְגַן עֵדֶן אֶת הַפְּרִיִּים, וְאֶת הַטַּהַר הַחֲרֹב הַמִּתְהַפְּכֵת - לְשִׁמּוֹר אֶת דְּרָגַת עֵץ הַחַיִּים.

והאדם ידע את חנה אשתו, ותהר ותלד את קין. ותאמר: "קניתי איש את יהוה."
ותסוף ללדת את אחיו, את הבל.

ויהי הבל רעה צאן, וקין היה עבד אדמה.

ויהי מקץ ימים, ויבא קין מפרי האדמה מנחה ליהוה. והבל הביא גם
הוא - מבכורות צאנו, ומחלבהן. וישע יהוה אל הבל ואל מנחתו; ואל קין ואל
מנחתו לא שעה.

ויחר לקין מאד, ויפלו פניו.

ויאמר יהוה אל קין: "למה חרה לך, ולמה נפלו פניך? הלא אם תיטיב - שאת;
ואם לא תיטיב - לפתח חטאת רבץ. ואליך תשוקתו, ואתה תמשל בו." ויאמר
קין אל הבל אחיו.

ויהי בהיותם בשדה - ויקם קין אל הבל אחיו, ויהרגהו.

ויאמר יהוה אל קין: "אי הבל אחיך?"

ויאמר: "לא ידעתי. השמר אחי אנכי?"

ויאמר: "מה עשית? קול דמי אחיך צעקים אלי מן האדמה! ועתה - ארור
אתה מן האדמה, אשר פצתה את פיה לקחת את דמי אחיך מידך. כי תעבד
את האדמה - לא תסוף תת פחה לך; נע ונד תהיה בארץ."

ויאמר קין אל יהוה: "גדול עוני מנשוא! הן גרשת אתי היום מעל פני האדמה,
ומפניך אסתר, והייתי נע ונד בארץ; והיה כל מצאי - יהרגני!"

ויאמר לו יהוה: "לך, כל הרג קין - שבעתים יקם."

וישם יהוה לקין אות, לבלתי הכות אתו כל מצאו.

ויצא קין מלפני יהוה. וישב בארץ נוד, קדמת עדן.

וידע קין את אשתו, ותהר ותלד את חנוך. ויהי בנה עיר; ויקרא שם העיר כשם
בנו, "חנוך".

וַיִּוָּלֵד לְחֲנוּךְ אֶת עֵינֶדֶד. וְעֵינֶדֶד יָלַד אֶת מַחֲזִיאֵל, וּמַחֲזִיאֵל יָלַד אֶת מְתוּשָׁאֵל,
וּמְתוּשָׁאֵל יָלַד אֶת לָמֶךְ.

וַיִּקַּח לוֹ לָמֶךְ שְׁתֵּי נָשִׁים: שֵׁם הָאֶחָת עֵדָה, וְשֵׁם הַשֵּׁנִית צֶלְהָ.
וַתֵּלֶד עֵדָה אֶת יָבֵל - הוּא הָיָה אָבִי יֵשֶׁב אֱהֵל וּמִקְנָה.
וְשֵׁם אַחֲזִיו - יוֹבֵל; הוּא הָיָה אָבִי כָּל תַּפֵּשׁ בְּנוֹר וְעוֹגֵב.
וְצֶלְהָ גַם הוּא יָלְדָהּ, אֶת תּוֹבֵל קִיָּן - לַטֵּשׁ כָּל חֲרָשׁ נְחֹשֶׁת וּבְרָזָל. וְאַחֹת תּוֹבֵל
קִיָּן - נַעֲמָה.
וַיֹּאמֶר לָמֶךְ לְנָשָׁיו:

עֵדָה וְצֶלְהָ - שְׂמַעֲנָן קוֹלִי,	נָשִׁי לָמֶךְ - הֲאִזְנָה אִמְרָתִי:
כִּי אִישׁ הֲרֹגְתִּי לְפָצְעִי,	וַיִּלְד - לְחִבְרָתִי!
כִּי שִׁבְעַתִּים יָקָם קִיָּן;	וּלְמֶךְ - שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה.

וַיֵּדַע אָדָם עוֹד אֶת אִשְׁתּוֹ, וַתֵּלֶד בֶּן. וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ "שֵׁת" - "כִּי שֵׁת לִי אֱלֹהִים
זָרַע אַחֵר תַּחַת הֶבְל, כִּי הֲרִגוּ קִיָּן."
וּלְשֵׁת גַּם הוּא יָלַד בֶּן, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ "אֲנוֹשׁ". אִזּוֹ הוֹחֵל לְקָרָא בְּשֵׁם יְהוָה.

זה ספר תולדות אדם:

ביום ברא אלהים אדם - בדמות אלהים עשה אותו. זכר ונקבה בראם; ויברך אתם, ויקרא את שמם "אדם" ביום הבראם.

ויחי אדם שלשים ומאת שנה - ויולד בדמותו, בצלמו; ויקרא את שמו "שת".

ויהיו ימי אדם אחרי הולידו את שת - שמונה מאות שנה, ויולד בנים ובנות. ותשע מאות שנה ושלשים שנה, וימת.

ויחי שת חמש שנים ומאת שנה, ויחי שת אחרי הולידו את אנוש ויהיו כל ימי שת - שתים עשרה שנה ותשע מאות שנה, וימת.

ויחי אנוש תשעים שנה, ויחי אנוש אחרי הולידו את קינן ויהיו כל ימי אנוש - חמש שנים ומאת שנה, ויולד בנים ובנות. ותשע מאות שנה, וימת.

ויחי קינן שבעים שנה, ויחי קינן אחרי הולידו את מהללאל ויולד בנים ובנות. ועשר שנים ומאת שנה, וימת.

וַיְחִי מֵהַלְלָאֵל חֲמֵשׁ שָׁנִים וְשֵׁשִׁים שָׁנָה, וַיּוֹלֵד אֶת יֶרֶד.
 וַיְחִי מֵהַלְלָאֵל אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת יֶרֶד שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְשִׁמְנֵה מְאוֹת שָׁנָה,
 וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת.
 חֲמֵשׁ וְתֵשְׁעִים שָׁנָה וְשִׁמְנֵה מְאוֹת
 שָׁנָה, וַיָּמָת. - וַיְהִי כֹּל יְמֵי מֵהַלְלָאֵל -

וַיְחִי יֶרֶד
 שְׁתַּיִם וְשֵׁשִׁים שָׁנָה וּמֵאֵת שָׁנָה,
 וַיְחִי יֶרֶד אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת חֲנוּךְ
 וַיּוֹלֵד אֶת חֲנוּךְ.
 שְׁמֹנֶה מְאוֹת שָׁנָה,
 וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת.
 שְׁתַּיִם וְשֵׁשִׁים שָׁנָה וְתֵשַׁע מְאוֹת
 שָׁנָה, וַיָּמָת. - וַיְהִי כֹּל יְמֵי יֶרֶד -

וַיְחִי חֲנוּךְ חֲמֵשׁ וְשֵׁשִׁים שָׁנָה,
 וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים,
 אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת מֵתוֹשֶׁלַח
 וַיּוֹלֵד אֶת מֵתוֹשֶׁלַח.
 שְׁלֹשׁ מְאוֹת שָׁנָה,
 וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת.
 חֲמֵשׁ וְשֵׁשִׁים שָׁנָה וְשֹׁלֶשׁ מְאוֹת שָׁנָה;
 וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים - וַאֲיַנְגּוּ, כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים.

וַיְחִי מֵתוֹשֶׁלַח
 שְׁבַע וְשִׁמְנֵים שָׁנָה וּמֵאֵת שָׁנָה,
 וַיְחִי מֵתוֹשֶׁלַח אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת לָמֶךְ
 וַיּוֹלֵד אֶת לָמֶךְ.
 שְׁתַּיִם וְשִׁמּוֹנִים שָׁנָה וְשִׁבְעַת מְאוֹת
 שָׁנָה,
 וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת.
 תֵּשַׁע וְשֵׁשִׁים שָׁנָה וְתֵשַׁע מְאוֹת שָׁנָה,
 וַיָּמָת. - וַיְהִי כֹּל יְמֵי מֵתוֹשֶׁלַח -

וַיְחִי לָמֶךְ
 שְׁתַּיִם וְשִׁמְנֵים שָׁנָה וּמֵאֵת שָׁנָה -
 וַיּוֹלֵד בֶּן,
 וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ "נֹחַ", לְאִמּוֹ:

”זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון יְדִינוּ, מן האַדְמָה אֲשֶׁר אָרְרָהּ יְהוָה.”

וַיְחִי לְמֹדָה אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת נַח
 חֲמֵשׁ וְתִשְׁעִים שָׁנָה וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה,
 וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת.
 וַיְהִי כֹל יְמֵי לְמֹדָה –
 שִׁבְעִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי מֵאוֹת שָׁנָה,
 וַיָּמָת.

וַיְהִי נַח בֶּן חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה –
 וַיֹּלֶד נַח אֶת שֵׁם, אֶת חָם וְאֶת יֶפֶת.

וַיְהִי כִּי הִחַל הָאָדָם לְרַב עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וּבָנוֹת יָלְדוּ לָהֶם – וַיֵּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים
 אֶת בָּנוֹת הָאָדָם כִּי טוֹבוֹת הֵנָּה, וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכָּל אֲשֶׁר בָּחָרוּ.
 וַיֹּאמֶר יְהוָה: לֹא יִדּוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעֹלָם, בְּשִׁגְמוֹ הוּא בָשָׂר; וְהָיוּ יָמֵי מָאָה וְעֶשְׂרִים
 שָׁנָה.

(הַנִּפְלִים הָיוּ בְּאֶרֶץ בְּיָמֵים הָהֵם, וְגַם אַחֲרַי כֵּן – אֲשֶׁר יָבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶל
 בָּנוֹת הָאָדָם, וַיִּלְדוּ לָהֶם; הֵמָּה הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר מְעוֹלָם, אֲנָשֵׁי הַשָּׁם.)

וַיֵּרָא יְהוָה כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בְּאֶרֶץ, וְכָל יִצָּר מִחֲשֹׁבֶת לִבּוֹ רַק רַע כָּל הַיּוֹם –
 וַיִּנָּחֵם יְהוָה כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בְּאֶרֶץ, וַיִּתְעַצֵּב אֵל לִבּוֹ.
 וַיֹּאמֶר יְהוָה: אֲמַחֶה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בְּרָאֹתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה – מֵאָדָם עַד
 בְּהֵמָה עַד רֶמֶשׂ וְעַד עוֹף הַשָּׁמַיִם; כִּי נִחַמְתִּי כִּי עָשִׂיתֶם.
 וַיִּנַּח מִצָּא חֹן בְּעֵינֵי יְהוָה.